

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny

SOC/288
Poprawa jakości
kształcenia nauczycieli

Bruksela, 17 stycznia 2008 r.

OPINIA

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
w sprawie
komunikatu Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego
w sprawie poprawy jakości kształcenia nauczycieli
COM(2007) 392 wersja ostateczna

Dnia 3 sierpnia 2007 r. Komisja, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego w sprawie poprawy jakości kształcenia nauczycieli

COM(2007) 392 wersja ostateczna.

Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 19 grudnia 2007 r. Sprawozdawcą był Mário SOARES.

Na sesji 441. plenarnej w dniach 16 i 17 stycznia 2007 r. (posiedzenie z 17 stycznia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny jednogłośnie przyjął następującą opinię:

*

* *

1. **Streszczenie opinii i zalecenia**

- 1.1 Kształcenie było zawsze uważane za element zasadniczy dla rozwoju osobistego, a także za czynnik rozwoju społeczeństw. W zglobalizowanym i wysoce konkurencyjnym świecie nabiera ono jeszcze większego znaczenia dla przyszłości społeczeństw oraz jednostek, ze względu na złożoność wymaganej dziś wiedzy i umiejętności.
- 1.2 EKES uważa, że głównym celem edukacji nadal jest kształcenie obywateli wolnych, krytycznych, samodzielnych, zdolnych do przyczyniania się do rozwoju swojego społeczeństwa, posiadających umiejętności na poziomie niezbędnym do sprostania nowym wyzwaniom, a także świadomych, że są oni częścią dziedzictwa kulturowego i dzielą te same wartości oraz że zamieszkiwany przez nich świat nie kończy się na nich i musi być zachowany dla przyszłych pokoleń. Edukacja powinna także przyczyniać się do wzrostu niezależności jednostek.
- 1.3 W tym kontekście nauczyciele odgrywają kluczową rolę w realizacji tego celu, ponieważ to w ich gestii leży przekazywanie wiedzy, a także komunikowanie się z dziećmi i młodzieżą w społeczeństwie, w którym struktura rodziny szybko się przekształciła i przyjęła nowe formy.
- 1.4 EKES popiera komunikat Komisji skierowany do Rady i Parlamentu Europejskiego dotyczący sposobów poprawy jakości kształcenia i szkolenia nauczycieli oraz ogólnie zgadza się z przedstawionym w nim podejściem.
- 1.5 Jednakże EKES uważa, że mimo swoich ograniczonych kompetencji w tej dziedzinie Komisja mogłaby pójść nieco dalej i zająć się w komunikacie innymi zagadnieniami, które ze względu na ich dzisiejsze znaczenie zasługują na szczególną uwagę.

- 1.6 Przede wszystkim chodzi o następujące kwestie: jakie nowe strategie nauczania w kontekście zmian globalnych można i powinno się opracować, w jaki sposób radzić sobie z nowymi wyzwaniami wynikającymi z przekształcenia struktur rodzinnych i nowych form organizacji rodziny, jak doprowadzić do włączenia kształcenia ustawicznego nauczycieli do koncepcji uczenia się przez całe życie, jak uatrakcyjnić zawód nauczyciela dla młodych ludzi, przede wszystkim m.in. w zakresie wynagrodzeń i innych świadczeń socjalnych?
- 1.7 Podobnie jak stwierdza Komisja w swoim komunikacie, EKES jest również głęboko przekonany, że w coraz bardziej złożonym i wymagającym społeczeństwie konieczne jest traktowanie zawodu nauczyciela jako kluczowego elementu promowania edukacji wysokiej jakości, zdolnej do dostosowania się do wymogów naszych czasów, w związku z czym poprawa jakości kształcenia i szkolenia nauczycieli, a także zapewnienie odpowiednich warunków wynagrodzenia i kariery stają się kwestiami zasadniczymi dla osiągnięcia tego celu.

2. **Streszczenie komunikatu Komisji**

- 2.1 Komunikat określa jakość kształcenia i szkolenia nauczycieli jako kluczowy czynnik gwarantujący jakość edukacji oraz poprawę wyników szkolnych młodzieży. Wymieniono w nim szereg kroków, które można podjąć w tej dziedzinie oraz opisano, w jaki sposób Komisja może wspierać te prace.
- 2.2 Zdaniem Komisji propozycje te będą łącznie służyły zapewnieniu koordynacji, spójności oraz odpowiednich środków w zakresie wstępnego kształcenia i rozwoju zawodowego nauczycieli; zagwarantowaniu, że wszyscy nauczyciele posiadają wiedzę, podejście i umiejętności pedagogiczne konieczne do skutecznego wykonywania swojego zawodu; wspieranie profesjonalizacji nauczania; propagowanie kultury refleksji nad praktyką pedagogiczną oraz badań w dziedzinie nauczania, a także promowanie statusu i uznania dla zawodu nauczyciela.
- 2.3 Jeżeli działania te zostałyby urzeczywistnione, przyczyniłyby się one do poprawy jakości edukacji w wymiarze ogólnym oraz do osiągnięcia przez państwa członkowskie na szczeblu krajowym celów lizbońskich w dziedzinie spójności społecznej, konkurencyjności i wzrostu gospodarczego.

3. **Uwagi ogólne**

- 3.1 Zawód nauczyciela zmieniał się w ciągu ostatnich lat nie tylko pod względem swojego charakteru, lecz także swoich funkcji, co było wynikiem zmian społecznych oraz nowych oczekiwań stawianych szkole. Z nauczyciela „przekazującego wiadomości”, od którego wymagano niekwestionowanej wiedzy, zawód ten bardzo szybko przekształcił się w „nauczyciela-wychowawcę”, który zachęca do zdobywania wiedzy i potrafi nadać strukturę wiadomościom uzyskanym przez uczniów z innych źródeł, często bardziej aktualnych niż te, które posiadają sami nauczyciele.
- 3.1.1 Szczególnie wiadomości uzyskane za pomocą internetu i nowych technologii komunikacyjno-informacyjnych, dostępnych dziś dla większości młodych ludzi, którzy

korzystają z nich i przyswajają je sobie bez odpowiedniej refleksji, stwarzają problemy, z którymi należy uporać się na poziomie kształcenia wstępnego lub kształcenia ustawicznego, tak aby nauczyciele potrafili włączyć je jako nowe wiadomości do toku nauczania młodzieży.

- 3.2 Szkoła sama w sobie uległa demokratyzacji i stała się bardziej różnorodna, co jest odbiciem społeczeństwa, które także jest bardziej zróżnicowane, bardziej wymagające i bardziej złożone. Wskutek tego procesu demokracja, równość i różnorodność stały się w dzisiejszej szkole zasadniczymi pojęciami, które stanowią warunek istnienia szkoły integracyjnej, obejmującej również niepełnosprawne dzieci i młodzież. W tym kontekście nauczyciele stoją przed koniecznością udzielania odpowiedzi coraz bardziej zindywidualizowanych i dostosowanych do potrzeb.
- 3.3 Zjawiska imigracji, dyskryminacji społecznej, ubóstwa, przemocy wśród młodzieży, przede wszystkim w miastach, a także wzrost niepewności zatrudnienia oraz długoterminowe bezrobocie „wtargnęły” do szkół i sprawiły, że zawód nauczyciela stał się bardziej złożony i trudniejszy, a także w większym stopniu niestabilny i niepewny. Nauczyciel w wielu przypadkach nie zna ani nie posiada środków niezbędnych do sprostania tym nowym zjawiskom.
- 3.4 Podobnie nowe formy organizacji rodziny wynikające ze wzrostu liczby kobiet pracujących, zwiększenia się liczby rodzin niepełnych i innych form organizacji wspólnego życia wymagają nowych umiejętności ze strony nauczycieli, przede wszystkim właściwej reakcji na wybrane przez każdą rodzinę sposoby traktowania odpowiedzialności rodzicielskiej.
- 3.5 Wstępne kształcenie nauczycieli nie odpowiadało lub nie zawsze właściwie odpowiadało tym zmianom. Z jednej strony przez dłuższy czas kładziono nacisk na kształcenie o charakterze zbyt akademickim, z drugiej jednak powstała forma kształcenia często nadmiernie ukierunkowana na treści pedagogiczno-dydaktyczne, przy czym ograniczono przekazywanie wiedzy naukowej z różnych dziedzin we wstępnym kształceniu nauczycieli. Należy przywrócić równowagę między tymi dwoma kierunkami kształcenia nauczycieli.
- 3.6 W istocie wstępne kształcenie nauczycieli musi w sposób wyważony łączyć wiedzę naukową i pedagogiczną, ponieważ wyważenie to jest cechą charakterystyczną zawodu nauczyciela. Musi jednak także obejmować elementy psychosocjologiczne, a nawet antropologiczne, umożliwiające nabycie wiedzy i umiejętności w zakresie nauczania w wielokulturowych środowiskach, z podkreśleniem znaczenia stosunków międzykulturowych, gdzie konieczne jest rozwiązywanie trudnych i konfliktowych sytuacji. Musi ono także przekazywać przyszłym nauczycielom umiejętność słuchania młodych ludzi, aby zaangażować ich w poszukiwanie najlepszych rozwiązań. W związku z tym zasadnicze znaczenie ma uwzględnienie praw, które przyznaje dzieciom i młodzieży artykuł 12 Konwencji praw dziecka ONZ, zgodnie z którym mają one prawo do nauki, wypoczynku i czasu wolnego, dobrego traktowania oraz wpływu na własne życie.
- 3.7 EKES zgadza się z poglądem wyrażonym przez Komisję, że żadne kształcenie wstępne nie może zapewnić niezbędnej wiedzy i umiejętności na cały okres kariery zawodowej, uważa

jednak, że im dłuższe i bardziej specjalistyczne jest kształcenie wstępne, tym nauczyciel ma większą wolę kontynuowania swojej edukacji. Fakt ten nie był dotąd w wystarczającym stopniu uwzględniany w polityce kształcenia nauczycieli.

- 3.8 Z drugiej strony kształcenie wstępne nauczycieli musi obejmować cele szersze niż tylko wiedzę na temat **przedmiotu i metod** nauczania. W jego ramach powinno się szerzyć przekonanie, że nauczyciel jest profesjonalistą zdolnym do refleksji, oceny kontekstów, w których prowadzi swoje działania, budowania odpowiednich strategii i oceny ich wyników. Należy przekazywać pogląd, że edukacja może i musi być instrumentem spójności społecznej, rozwoju społeczno-gospodarczego oraz kształcenia aktywnych i zaangażowanych obywateli, szanujących różnorodność kulturową i środowiskową, a nawet obywateli tworzących lepszy świat. W istocie nauczyciele są prawdziwymi ogniwami spójności społecznej.
- 3.9 Kształcenie ustawiczne powinno wypływać nie tylko z indywidualnych potrzeb nauczyciela jako profesjonalisty, który dostrzega własne ograniczenia w zakresie swojej wiedzy i umiejętności oraz zachodzące zmiany społeczne i technologiczne, a także wspólne potrzeby szkoły jako wspólnoty, która jest częścią większej społeczności, do której należą także inne podmioty.
- 3.10 W wielu krajach kształcenie ustawiczne odbywa się od niedawna i należy do niego zachęcać jako do niezbędnego elementu rozwoju zawodu nauczyciela. Kształcenie ustawiczne jest jednym z obowiązków zawodowych nauczyciela i jest uznawane za niezbędne do wykonywania tego zawodu. Dlatego też należy zapewnić właściwy czas, przestrzeń i zasoby do jego urzeczywistnienia.
- 3.11 Kształcenie ustawiczne nauczycieli w zakresie przedmiotów zawodowych i technologicznych powinno być powiązane z rozwojem technologii. Powinno ono umożliwiać tworzenie partnerstw z przedsiębiorstwami w celu zapoznania nauczycieli z najnowszymi osiągnięciami techniki i aktualizowania ich wiedzy.
- 3.12 Jednym z najpoważniejszych błędów polityki kształcenia nadal jest przekonanie, że może ona zostać ujednoczona w określonej dziedzinie. Jest pewne, że nie można ani nie powinno się zaniedbywać tego aspektu, jednak w rzeczywistości polityka musi odpowiadać potrzebom społeczności, której częścią jest szkoła, oraz być zgodna z wizją nauczania samej szkoły. Tylko wtedy możliwa będzie odpowiedź na wyzwania związane ze zmianami społeczno-gospodarczymi w każdym kraju lub regionie oraz uwzględnienie nowych problemów życia w społeczeństwie.
- 3.13 Warunki dostępu do zawodu oraz rozwoju kariery, konkretne wsparcie podczas wykonywania zawodu, wynagrodzenie zgodne z wartością społeczną zawodu i uznanie społeczne dla wykonywanej funkcji to przykładowe czynniki, które obok kształcenia nauczycieli przyciągają do tego uważanego za trudny i wyczerpujący zawodu osoby najlepiej się do niego nadające, a tym samym przyczyniają się do poprawy edukacji, stawiając jej wyższe wymagania i zapewniając jej wyższą jakość.

4. Uwagi szczegółowe

- 4.1 W komunikacie Komisji podkreślono fakt, że kształcenie i szkolenie nauczycieli jest ściśle związane z innymi obszarami polityki, takimi jak Europejski Pakt na rzecz Młodzieży¹, polityka dotycząca innowacji, badań, przedsiębiorczości², wielojęzyczności³ oraz uznawania kwalifikacji zawodowych⁴.
- 4.2 EKES ogólnie zgadza się, że te obszary polityki mogą być powiązane z omawianym tematem, lecz uważa, że należy podkreślić inne aspekty, które należy uwzględnić w ramach każdego kształcenia nauczycieli – wstępnego lub ustawicznego:
- 4.2.1 Realizacja celów milenijnych, stanowiących zobowiązanie podjęte przez wszystkich członków UE w ramach ONZ wymaga wysoko wykwalifikowanych nauczycieli, dlatego też ich kształcenie musi być częścią wspólnej strategii.
- 4.2.2 Cele lizbońskie, w których podkreślono znaczenie wiedzy, a tym samym edukacji, opierają się na założeniu, że ludzie są głównym zasobem Europy. Zwiększenie świadomości młodych ludzi w zakresie rozwoju zrównoważonego i społecznej gospodarki rynkowej to zadanie, które wypływa ze strategii lizbońskiej i które musi stać się częścią kształcenia młodzieży.
- 4.2.3 Kwestia płci jest ważna nie tylko dlatego, że większość nauczycieli to kobiety, lecz także dlatego, że jest ona kluczowa we wspólnej polityce europejskiej na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego i spójności społecznej.
- 4.2.4 Ogólne kształcenie młodzieży obejmuje wszystkie aspekty: fizyczny, intelektualny, kreatywny, innowacyjny, aktywny oraz użyteczności społecznej. Zapewnianie ogólnego kształcenia dzieci i młodzieży wymaga zdolności poznawczych, przygotowania dydaktyczno-pedagogicznego i umiejętności pracy w zespole, co można osiągnąć tylko poprzez wymagające kształcenie wstępne oraz odpowiednie kształcenie ustawiczne.
- 4.3 W komunikacie przedstawiono w zarysie profil nauczyciela w Unii Europejskiej, podkreślając trzy zasadnicze aspekty: płeć, wiek i wynagrodzenie, lecz nie badając głębiej relacji, jakie mogą między nimi zaistnieć.

¹ Zob. przykładowo opinię EKES-u „Wychodzenie naprzeciw obawom młodych ludzi w Europie – wprowadzanie w życie Europejskiego Paktu na rzecz Młodzieży i wspieranie aktywnego obywatelstwa” z 26 października 2005 r. (Dz.U. C 28 z 3.2.2006), sprawozdawca: Jillian VAN TURNHOUT.

² Zob. przykładowo opinie EKES-u: „Inwestycje w wiedzę i innowacje” (opinia z inicjatywy własnej) z 12 lipca 2007 r. (Dz.U. C 256 z 27.10.2007), sprawozdawca: Gerd Wolf; oraz „Zatrudnienie i przedsiębiorczość” (opinia rozpoznawcza) z 11 lipca 2007 r. (Dz.U. C 256 z 27.10.2007), sprawozdawca: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS.

³ Zob. przykładowo opinię EKES-u „Nowa strategia ramowa w sprawie wielojęzyczności” z 26 października 2006 r. (Dz.U. C 324 z 30.12.2006), sprawozdawca An LE NOUAIL.

⁴ Zob. przykładowo opinię EKES-u w sprawie wniosku dotyczącego zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie z 30 maja 2007 r. (Dz.U. C 175 z 27.7.2007), sprawozdawca: José Isaiás RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO.

- 4.3.1 O ile we wszystkich sektorach nauczania kobiety zawsze stanowią większość, to ich liczba jest odwrotnie proporcjonalna do znaczenia danej funkcji w wymiarze społecznym lub w zakresie wynagrodzenia w każdym z sektorów. Tak więc udział kobiet w kadrze nauczycielskiej zmniejsza się na poszczególnych etapach nauczania – od edukacji przedszkolnej do kształcenia wyższego.
- 4.3.2 Zawód nauczyciela jest dziś mniej ceniony i konkuruje z bardziej atrakcyjnymi ścieżkami kariery dla absolwentów o równorzędnych kwalifikacjach, co spowodowało, że przyciąga on mniej młodszych osób. Należy zauważyć, że wymagania wobec tego zawodu wzrosły, zarówno pod względem kształcenia wstępnego, jak i odpowiedzialności społecznej, jednak nie odpowiada temu poprawa warunków pracy, rozwoju kariery i wynagrodzenia.
- 4.3.2.1 Szczególnie dotknięte skutkami tej konkurencji są nauki ścisłe oraz dyscypliny naukowe z zakresu komunikacji i informacji, co przekłada się na ogólny brak nauczycieli tych przedmiotów.
- 4.3.3 EKES zwraca uwagę na fakt, że niektóre twierdzenia zawarte w komunikacie nie opierają się na głębszej analizie, co stwarza ryzyko, że bardziej złożone sytuacje pozostaną niezbadane. Gdy na przykład porównuje się płace nauczycieli ze średnią pensją krajową, konieczne jest uwzględnienie ich wagi w relacji do PKB, relacji między płacą a długością stażu zawodowego oraz porównania z innymi zawodami, które wymagają takiego samego wykształcenia akademickiego.
- 4.3.4 W Europie kadra nauczycielska wyraźnie się dziś starzeje i w związku z bardzo wysokim udziałem nauczycieli w wieku 50–64 lat można obawiać się, czy zostanie ona zastąpiona. Europa powinna przeprowadzić analizę perspektywiczną przyszłych konsekwencji zmian struktury wiekowej.
- 4.3.5 Dlatego też należy pilnie uatrakcyjnić zawód nauczyciela dla młodych ludzi, co wiąże się oczywiście z większymi inwestycjami, a także – co być może jest jeszcze ważniejsze – z przewidywaniem zmian w sferze społecznej i kulturowej prowadzących do przewartościowania roli nauczycieli w społeczeństwie.
- 4.4 W komunikacie Komisji sformułowano pewne parametry w dziedzinie polityki edukacyjnej, które mogłyby doprowadzić do poprawy kształcenia i szkolenia nauczycieli, w szczególności jeśli chodzi o uczenie się przez całe życie, wymagane umiejętności, rozważania na temat praktyki pedagogicznej i badań, kwalifikacje, kształcenie nauczycieli w ramach szkolnictwa wyższego oraz nauczanie w społeczeństwie.
- 4.4.1 EKES zgadza się z uwagami Komisji, lecz uważa, że nie mogą one być rozpatrywane bez odpowiedniej struktury i kontekstu, którego dotyczą. Wszystkie te uwagi są oczywiście ważne, lecz wymagają ze strony społeczeństwa innego spojrzenia na rolę nauczyciela w obecnym kontekście dezaktualizowania się wiedzy oraz technik i sposobów dostępu do niej.

5. Zalecenia EKES-u

EKES, uwzględniając powyższe uwagi i podkreślając, że zgadza się ogólnie z komunikatem przedstawionym przez Komisję, uważa jednak, że podejście do problematyki poprawy jakości musi obejmować więcej niż tylko kształcenie wstępne i ustawiczne nauczycieli. W związku z tym formułuje następujące zalecenia:

- 5.1 Zawód nauczyciela musi zyskać większe uznanie w oczach społeczeństwa ze względu na jego szczególne znaczenie dla realizacji celów wyznaczonych przez strategię lizbońską, a także przypisane mu zadanie kształtowania najcenniejszego kapitału Unii Europejskiej – zasobów ludzkich.
- 5.2 Nowe uznanie dla tego zawodu wymaga rewaloryzacji wynagrodzeń, nadania nowej wartości pracy w grupie i kształceniu ustawicznemu, a także poprawy warunków dostępu i rozwoju kariery, warunków pracy oraz konkretnego wsparcia dla potrzebujących go sektorów i środowisk, tak aby przyciągnąć do tego zawodu entuzjastycznie nastawionych i kompetentnych młodych ludzi.
 - 5.2.1 Takiemu przewartościowaniu powinno towarzyszyć sporządzenie planu określającego kompetencje, których oczekuje się od nauczycieli w zakresie wiedzy akademickiej, jak i socjologicznego zrozumienia uczniów, a także metod pedagogicznych.
- 5.3 Mimo że edukacja nie należy do wyłącznych kompetencji Unii Europejskiej, instrumentami wspomagającymi państwa członkowskie w rozwijaniu aktywnej polityki na rzecz osiągnięcia tego celu mogą być: wzmocnienie otwartej koordynacji, zbieranie i dalsze przekazywanie informacji, wymiana sprawdzonych rozwiązań i opracowanie konkretnych programów ukierunkowanych na zwiększenie uznania dla zawodu nauczyciela.
- 5.4 Pogląd, że kształcenie jest działalnością, która wymaga znacznej odpowiedzialności, zobowiązuje do opracowania strategii, które mogłyby wspierać młodszych nauczycieli na początku ich kariery, poprzez pomoc ze strony nauczycieli o większym doświadczeniu, którzy ze względu na (fizyczne lub psychiczne) zmęczenie zawodem również nie powinni być zobowiązani do wykonywania tych samych zadań aż do osiągnięcia wieku emerytalnego.
- 5.5 Wielodyscyplinarne zespoły pedagogiczne, które mogą być koordynowane przez nauczycieli, są dziś zasadniczym elementem dowolnego projektu edukacyjnego uwzględniającego nową rzeczywistość społeczną (struktura i organizacja rodziny, czas i organizacja pracy, długoterminowe bezrobocie, imigracja, w szczególności problemy wynikające z niezajomości języka i kultury kraju goszczącego) lub określone stałe sytuacje (dzieci i młodzież ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi z powodu niepełnosprawności, walka z seksizmem oraz poszanowanie równości płci). W tym kontekście kształcenie wstępne powinno obejmować odpowiednie zwiększanie świadomości w zakresie tych kwestii. Ponadto należy kształcić nauczycieli wyspecjalizowanych w nauczaniu dzieci i młodzieży ze

szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, także poprzez oferowanie studiów magisterskich czy doktoranckich w tej dziedzinie.

- 5.6 Innym zjawiskiem społecznym, które szerzy się w szkołach, jest przemoc wśród młodzieży, do której należy podejść z perspektywy wielodyscyplinarnej, aby zrozumieć ten problem, występujący przede wszystkim w środowisku miejskim.
- 5.7 Z drugiej strony konieczne jest inwestowanie w personel pomocniczy w celu wspierania szkoły w wypełnianiu jej zadań edukacyjnych, które wykraczają poza specyfikę nauczania.
- 5.8 Kształcenie wstępne musi uwzględniać wszystkie te założenia i musi z tego względu mieć wysoką jakość zarówno pod względem naukowym, jak i pedagogiczno-dydaktycznym, czy też pod względem nowych umiejętności, takich jak zdolność do pracy w zespole, zdolność do komunikowania się z innymi podmiotami społecznymi (w szczególności z rodzinami) czy zdolność do pobudzania w innych pragnienia uczenia się. Powinno ono obejmować metody prowadzenia zajęć i sterowania dynamiką grupy pozwalające na zapobieganie konfliktom drżącym w społeczeństwie i rozładowywanie ich.
- 5.9 Z tego względu EKES zaleca, aby zawód nauczyciela traktowano jako zawód, który wiąże się z przedłużonym kształceniem wstępnym, wysokim poziomem wymagań oraz lepszą znajomością relacji między szkołą a społeczeństwem, ze środowiskiem pracy łącznie.
- 5.10 Kształcenie ustawiczne należy uznać za integralną część rozwoju kariery nauczyciela, dlatego też poszczególne państwa powinny opracować programy wdrażające system dostosowany do potrzeb nauczycieli i szkół.
- 5.11 Aby kształcenie ustawiczne odnosiło powodzenie i skutecznie spełniało swoje cele, wymaga ono aktywnego zaangażowania nauczycieli już od etapu opracowywania koncepcji i planowania do etapu realizacji, a także musi koncentrować się przede wszystkim na szkołach i opierać się na konkretnych celach projektu edukacyjnego każdej z nich.
- 5.12 Podmioty społeczno-gospodarcze, a w szczególności organizacje związkowe reprezentujące nauczycieli, muszą być uznawane za pełnoprawnych partnerów podczas określania celów oraz dokonywania oceny systemów kształcenia wstępnego i ustawicznego nauczycieli.
- 5.13 Kształcenie ustawiczne mogłoby obejmować uczestnictwo rodziców i wychowawców, aby mogli oni zostać zaangażowani w szkolny program nauczania, różne aspekty nauczania ich dzieci i wychowanków, a tym samym w kształcenie dzieci poza środowiskiem rodzinnym.
- 5.14 Kształcenie ustawiczne powinno także służyć jako pole do dyskusji w ramach zawodu, dlatego też pożądane byłoby uwzględnienie w nim innych podmiotów uczestniczących w procesie edukacyjnym oraz możliwości zaangażowania różnych szkół w bardziej kompleksowym procesie.

- 5.15 Programy europejskie powinny zachęcać do wymiany doświadczeń i informacji między szkołami z różnych krajów, lecz znajdujących się w podobnej sytuacji. Na przykład wymiana doświadczeń między szkołami z krajów przyjmujących imigrantów oraz krajów ich pochodzenia byłaby dobrym środkiem służącym zrozumieniu trudności dzieci i młodzieży z tej grupy oraz odnajdowaniu strategii, które mogłyby przewyciężyć oczywiste trudności.
- 5.16 Ponadto w ramach strategii lizbońskiej można wspierać – zwłaszcza poprzez urlopy naukowe – mobilność nauczycieli w krajach Unii, która jest wektorem (lub motorem) wykorzystania doświadczeń i innowacji na rzecz ulepszania uczenia się przez całe życie.
- 5.17 Wreszcie, należy określić odpowiednie i uznawane we wszystkich krajach Unii wskaźniki edukacyjne, aby oceniać dotychczasowe osiągnięcia i wspierać systemy edukacyjne w dążeniu do wspólnego celu poprawy kwalifikacji i spójności społecznej.

Bruksela, 16 stycznia 2007 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu
Ekonomiczno-Społecznego

Sekretarz Generalny
Europejskiego Komitetu
Ekonomiczno-Społecznego

Dimitris DIMITRIADIS

Patrick VENTURINI